

7 L'impacte a Catalunya de l'arribada de *cayucos* a les illes Canàries

Àgata Sol

RESUM

Arran de l'arribada de *cayucos* a les illes Canàries, el Govern central va dissenyar un programa per traslladar a diferents ciutats espanyoles aquelles persones subsaharianes a qui no s'havia pogut expulsar. Aquest programa consisteix, bàsicament, a atendre l'acollida d'aquestes persones i donar-los assessorament social i jurídic. Amb tot, aquest programa té nombroses contradiccions, com ara enviar a territori espanyol persones amb una ordre d'expulsió i amb un programa breu que no comporta oportunitats per a la seva integració. En aquest article s'analitza el contingut d'aquest programa i les conseqüències que té per a les persones que són traslladades; així mateix, es proposen mesures per millorar-lo i per regularitzar les persones que no són expulsables.

CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ARRIBADA DE *CAYUCOS* A LES CANÀRIES

L'any 2006, en l'àmbit de la immigració, serà possiblement l'any dels *cayucos*. Cap al final del 2005, el flux migratori es va desviar cap a les illes Canàries, per la impossibilitat de les persones subsaharianes d'arribar a Europa a través de la frontera de Ceuta i Melilla a causa de la construcció a Melilla d'una tanca de 6 metres d'alçària, l'augment de la vigilància i dels controls, la crisi humanitària ocorreguda el setembre del 2005¹ i el reforç d'una nova tanca.

El desviament del flux migratori d'entrada a Europa per les illes Canàries no és cap novetat, ja que havia estat una constant, especialment des del 2002, tot i que s'havia reduït un 44% el nombre de pasteres que arribaven a les Canàries, i així ho va anunciar el Ministeri de Treball i d'Afers Socials al començament del 2006. Però el novembre del 2005 va arribar a Canàries el primer *cayuco*. La novetat respecte a les pasteres rau en

1. El setembre del 2005 la situació de Melilla i Ceuta es va fer insostenible. Diversos factors —els treballs per realçar les tanques (de 3 a 6 metres) a Melilla, l'assetjament de la policia marroquina a les persones subsaharianes que es trobaven a la frontera prop de Ceuta i Melilla, les devolucions efectuades pel Marroc sense garanties jurídiques— van fer augmentar els intents de les persones subsaharianes per saltar les tanques i la freqüència amb què ho feien. I en van morir quinze, onze per trets d'arma de foc, a un costat i l'altre de la frontera.

el tipus d'embarcació i en el trajecte migratori: el *cayuco* és una embarcació amb una capacitat molt superior a la pastera (el *cayuco* té una capacitat d'unes cent persones, enfront de les aproximadament quaranta de la pastera), i la sortida dels *cayucos* es fa des de Mauritània, i també des de Guinea i/o el Senegal, de manera que la travessia es converteix en un viatge arriscat i llarg, de més d'una setmana de durada.

L'abaratiment dels viatges irregulars, l'estalvi del dur viatge per terra des d'un país de l'Àfrica subsahariana fins a la frontera de Ceuta i Melilla, la capacitat més gran de les embarcacions i la millor preparació dels pilots que governen els *cayucos* han permès a milers de persones subsaharianes fugir de la violació dels drets humans, en alguns casos, i de la vulneració dels drets econòmics i socials, en molts altres, i emprendre un viatge incert cap a Europa.

Al llarg del 2006, segons dades de José Segura, delegat del Govern a Canàries, havien arribat a les illes Canàries 31.000 persones procedents de diferents indrets dels països subsaharians. I d'aquestes, aproximadament unes 7.000 haurien estat repatriades als seus països d'origen, i unes 22.000 traslladades a altres comunitats autònomes.

És important destacar que la intensificació del control de fluxos migratoris, l'enduriment de la Llei d'estrangeria i la política restrictiva de visats no han aconseguit, fins ara, reduir la immigració clandestina. Ben al contrari, l'han fet créixer i han convertit el viatge en un periple en què la travessia s'ha fet més perillosa —ja que el viatge en *cayuco* acostuma a ser d'uns mil quilòmetres, la qual cosa, com ja hem dit, representa una setmana de viatge en alta mar— i el nombre de víctimes és cada vegada més gran. Segons dades de la Guàrdia Civil de Costes, es calcula que, de cada tres *cayucos* que fan l'intent d'arribar a Europa, en naufraga un.

A Canàries no es disposa dels mecanismes mínims per facilitar la primera acollida de les persones subsaharianes que arriben amb *cayucos*, perquè es va optar per no crear-hi centres d'estada temporal d'immigrants (CETI), que són centres d'acollida temporal d'acompanyament social, com els que hi ha a Melilla i Ceuta, i per contra es va procedir a internar tots els immigrants en els diferents centres d'internament d'estrangers (CIE), que són dependències policials, i que ja existien a Canàries.

En aplicació de la Llei d'estrangeria, una persona immigrant pot ser retinguda fins a un màxim de quaranta dies en un procediment d'expulsió, prèvia autorització del jutge. Passat aquest període, la persona immigrant ha de ser posada en llibertat, tot i que amb un procediment d'expulsió incoat, si no s'ha pogut efectuar l'expulsió i repatriació al seu país d'origen. Les dificultats de repatriació rauen, principalment, en la inexistència d'acords bilaterals de repatriació amb els països d'origen, en la impossibilitat de conèixer la procedència d'aquelles persones que arriben indocumentades i la falta de fons públics destinats a repatriacions.

El desbordament de la situació de les illes Canàries amb l'arribada de persones subsaharianes, la majoria de les quals no són expulsables, va dur el Ministeri de Treball i Afers Socials a crear el programa de trasllats a altres comunitats autònomes adreçat a persones subsaharianes procedents de Canàries de qui no s'havia pogut executar l'expulsió. Aquests trasllats ja havien existit durant el Govern anterior, però aleshores no existia un programa d'“acollida” per a aquestes persones i els trasllats consistien, únicament, a documentar els trasllats amb l'ordre d'expulsió pertinent, i abandonar-los pels carrers de la capital o d'una altra ciutat espanyola, on malviuen en algunes places públiques.

Paral·lelament als trasllats a ciutats espanyoles, el Govern va emprendre una sèrie de mesures encaminades a garantir la repatriació de les persones que ja havien arribat a Canàries i a intensificar el control dels fluxos migratoris per evitar que n'arribessin més. El mes de març del 2006 es va aprovar un acord sobre immigració amb Mauritània, que consistia en la creació de centres per acollir les persones subsaharianes retornades perquè des d'allà fossin expulsades als països limítrofs, principalment Mali i el Senegal, que suposadament eren els seus països d'origen. L'expulsió de persones subsaharianes a tercers països, com ara el Marroc i Mauritània, comporta seriosos riscos que no es compleixin les garanties de la legalitat internacional vigent, ni el respecte dels drets humans, sobretot pel que fa a la integritat i la dignitat de la persona: el dret de no devolució de les persones sol·licitants d'asil que hagin arribat a les nostres fronteres, l'article 3 del Conveni Europeu de Drets Humans i el Protocol Addicional tercer d'aquest conveni, que especifiquen que ningú no serà retornat a un tercer país on corri el risc de ser sotmès a tractes inhumans, cruels o degradants.

Tres mesos després, el maig del 2006, el Govern va presentar el Pla Àfrica, amb l'objectiu de fomentar la cooperació amb els països africans en la regulació dels fluxos migratoris, mitjançant el reforç de les mesures de control de fronteres, els procediments de repatriació immediata i la intensificació dels esforços per completar una xarxa d'acords de cooperació migratòria i de readmissió. Alguns països africans han acceptat prohibir als seus ciutadans la sortida del país, la qual cosa comporta una clara violació dels drets fonamentals de la persona, i una vulneració molt greu per a aquelles persones que necessiten refugiar-se fora del seu país perquè hi són perseguides. Alhora, amb la col·laboració d'alguns països de la Unió Europea, s'ha endegat un pla de control d'aigües territorials a Mauritània, el Senegal i Cap Verd en el marc del qual s'han enviat patrullers, avions i helicòpters per interceptar i detenir aquelles persones que s'embarquen amb *cayucos* en el difícil viatge cap a Europa. I finalment, a través del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació, s'han aprovat acords bilaterals de repatriacions amb Gàmbia, Cap Verd, Guinea, Mali, el Senegal i el Camerun.

CARACTERÍSTIQUES DEL PROGRAMA D'AJUT HUMANITARI PER A PERSONES SUBSAHARIANES PROCEDENTS DE CANÀRIES

A mitjan 2004, la Direcció General per a la Integració dels Immigrants (DGII) del Ministeri de Treball i Afers Socials va demanar col·laboració a tres organitzacions no governamentals en la gestió del programa de trasllats dissenyat per a les persones subsaharianes no expulsables procedents de Canàries, Ceuta i Melilla.

Les característiques del programa són molt bàsiques. Mitjançant una acollida de quinze dies, pretén facilitar a les persones subsaharianes documentades amb una ordre d'expulsió un conjunt d'accions de suport que els permetin afrontar en millors condicions la seva adaptació al nou entorn.

En primer lloc, s'acorda amb la DGII el lloc, el nombre i el moment de recollida dels grups d'immigrants; se'ls recull al CIE i se'ls acompanya al lloc on s'allotjaran. Allà se'ls ofereix una primera xerrada informativa sobre el Programa (temps de permanència, característiques del programa i situació jurídicoadministrativa). També es fan entre-

vistes individuals per conèixer quin projecte migratori tenen i per detectar necessitats específiques: sol·licitud d'asil o existència de menors no acompanyats, estat de salut, xarxa social de què disposen, etc. Es duen a terme activitats de coneixement de l'entorn. Alhora se'ls proporciona roba i estris d'higiene, targetes de telèfon internacionals i nacionals perquè es pugin posar en contacte amb els seus familiars al país d'origen i amb la xarxa social que tinguin en algun indret de l'Estat espanyol. Finalment, se'ls lliura una ajuda econòmica de sortida i se'ls paga el bitllet de tren o d'autobús perquè es desplacin allà on han decidit establir-se, un cop finalitzat el període màxim d'acollida (quinze dies).

El programa de trasllats de persones immigrants procedents de Ceuta i Melilla, a diferència del de Canàries, va dirigit a persones immigrants en situació de vulnerabilitat (dones embarassades, famílies monoparentals, famílies amb fills menors d'edat i, excepcionalment, alguna persona sola). Aquestes persones vénen derivades dels CETI de Ceuta, Melilla i documentades amb un permís de residència i autorització de treball i disposen d'un temps superior de permanència al programa. Aquesta situació afavoreix treballar l'acollida per facilitar la integració social i laboral d'aquestes persones.

És evident, doncs, que les diferències entre un programa i l'altre comporten situacions molt desiguals, ja que la majoria de les persones acollides en el programa de trasllats des de les illes Canàries, en acabar el programa segueixen trobant-se en situació irregular i, per tant, en una situació de gran precarietat i vulnerabilitat, i abocats a l'exclusió social. En canvi, la majoria de les persones procedents de Ceuta i Melilla, malgrat les seves circumstàncies personals, finalitzen el programa amb un treball i en situació regular, la qual cosa els facilita la integració i la independència econòmica. Per tant, el fet de regularitzar les persones traslladades canvia radicalment les possibilitats que tenen d'integració al nostre país; així mateix, un temps més llarg d'acollida permet planificar accions encaminades a aconseguir una integració social en bones condicions.

Per a aquelles persones forçades a marxar dels seus països d'origen i continuar el seu projecte vital en un nou indret, la integració social no és sempre una tasca fàcil. Si, a més, al lloc de destí són rebudes per la població amb certa hostilitat i es troben en situació irregular, el seu procés d'adaptació a la nova realitat en què es troben immer-

ses estarà condicionat per les enormes dificultats a què s'hauran d'enfrontar. Si es vol evitar el risc d'exclusió social a què se'ls sotmet, caldrà crear un programa de suport social i jurídic amb unes característiques especials i diferents de l'actual.

EL PROGRAMA D'AJUT HUMANITARI PER A PERSONES PROCEDENTS DE CANÀRIES A CATALUNYA

Des del novembre del 2005, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, a través de CEAR, forma part del programa de trasllats de persones immigrants subsaharianes de Canàries a altres comunitats autònomes, impulsat i coordinat per la Secretaria d'Estat d'Immigració i Emigració del Ministeri de Treball i Afers Socials. La participació de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat en aquest programa, que com hem remarcat anteriorment, consisteix en l'acollida d'urgència d'aquestes persones i l'assessorament social, respon a un imperatiu humanitari, però des del primer moment aquesta ONG va tenir i té reserves respecte a un programa que estableix una "acollida" molt limitada, que trasllada a Catalunya persones amb un expedient d'expulsió incoat i que no preveu la concessió de permisos de residència ni treball per circumstàncies humanitàries a aquelles persones que no poden ser retornades als seus països d'origen. Per coherència amb aquest posicionament, i per assegurar-se que cap víctima de violació dels drets humans no es quedi sense la possibilitat d'accedir a l'asil, i per demostrar que existeixen vies per documentar-los en l'actual legislació d'estrangeria, cadascuna de les persones acollides en aquest programa ha estat derivada al servei jurídic de l'entitat per iniciar els tràmits per demanar l'asil i/o el permís de residència de cara a regularitzar la seva situació.

Gairebé mil persones subsaharianes procedents de les illes Canàries han estat traslladades al llarg del 2006 a Catalunya, i han estat acollides per diferents entitats, entre altres la Creu Roja, l'ACCEM i la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. Segons dades oficials de la DGII, a 29 d'agost de 2006 s'havien traslladat 842 persones subsaharianes a Catalunya, 1.245 al País Valencià, 3.095 a Madrid, 2.500 a Andalusia, 908 a Castella - la Manxa i 1.105 a Múrcia, entre altres llocs. La distribució als diferents indrets respon a un acord amb la comunitat autònoma corresponent, que autoritza que es

facin aquests trasllats, i al dispositiu d'acollida que posen a disposició les entitats que hi col·laboren en les diferents ciutats.

L'experiència del desenvolupament d'aquest programa, des de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, ha anat sempre acompanyada de nombroses dificultats. I no només per les discrepàncies amb el plantejament, que ja hem explicat anteriorment, sinó també per les actituds de rebuig de certa part de la població autòctona que han acompanyat cadascun dels grups acollits, per la reticència de determinats hostals on s'havien reservat places i que tiraven enrere quan veien que es tractava d'immigrants subsaharians, per la denúncia a la policia de veïns que alertaven de la presència d'aquestes persones, per l'assetjament de la premsa cada vegada que s'assabentaven de l'arribada d'un nou grup, i per la manipulació de la situació que en feien determinades forces polítiques i socials. Això ens ha obligat a anar canviant d'hostals, fins que Turisme Juvenil de Catalunya, dependent del Departament de Joventut, ens va proposar la firma d'un conveni que garantís la reserva de places per a cada grup que anés arribant. Però paral·lelament hem rebut també mostres de solidaritat i de col·laboració d'altres entitats i organitzacions, persones que s'han fet voluntàries per donar suport a aquest programa, empresaris que s'han interessat a contractar les persones que arribaven, etc.

Descripció del col·lectiu atès

La primera característica del col·lectiu és que totes les persones arriben a Barcelona en situació irregular i amb un expedient d'expulsió iniciat. Moltes no arriben ni tan sols amb la resolució de l'ordre d'expulsió, sinó amb la notificació de l'inici del procediment d'expulsió. Des del nostre servei jurídic s'indaga si en el procediment d'expulsió s'han respectat les garanties que reconeix la legislació: assistència jurídica perceptiva, dret a intèrpret, respecte a les condicions mínimes d'assistència humanitària i de sanitat en el centre d'internament, informació sobre el procediment d'asil i/o altres procediments. Quan es detecten irregularitats en aquestes garanties, se sol·licita la revocació de l'ordre d'expulsió o la seva nul·litat per incompliment del procediment jurídic establert.

Del total de les 469 persones "acollides" durant el 2006, la majoria eren del Senegal, país seguit de Mali, Guinea-Bissau, Gàmbia, Costa d'Ivori, Guinea, Mauritània, Angola,

la República del Congo, Libèria i Sierra Leone. Gairebé totes eren homes, d'entre 18 i 46 anys, la majoria solters tot i que alguns eren casats, amb tres o quatre fills. Tots són caps de família o l'únic suport econòmic de famílies extenses, d'una mitjana de deu membres. Als seus països d'origen treballaven en l'agricultura, la pesca o la venda ambulants. Alguns tenen estudis universitaris. La majoria són de religió musulmana, de la corrent muridista de l'Islam.

Les dificultats principals que ens trobem en l'execució d'aquest programa són que:

- el col·lectiu atès no arriba amb un certificat mèdic, fins i tot han enviat persones malaltes que no han rebut l'assistència necessària a les illes Canàries i per tant arriben en estats de salut més agreujats (aquests casos són derivats amb caràcter d'urgència als serveis sanitaris o als hospitals de la ciutat);
- alguna vegada han enviat dones, tot i que el dispositiu d'acollida no pot oferir els recursos adaptats a les seves necessitats;
- han arribat menors sense avís previ, que han estat derivats als serveis específics.

Situació de les persones subsaharianes a l'acabament del programa

Quan surten del programa, les persones subsaharianes s'instal·len a diversos indrets de les costes espanyoles, des de Girona fins a Andalusia. Moltes amb la intenció de continuar després el viatge cap a un altre país d'Europa (Itàlia, França, el Regne Unit), ja que el fet que hagin estat traslladats a Barcelona no respon a la intenció de l'interessat d'instal·lar-se allí, sinó del dispositiu de què disposa aquesta ciutat per acollir-los. I l'arribada a les illes Canàries és la porta d'entrada a Europa; per tant, Espanya no té per què ser el país de destí.

La gran majoria de les persones ateses no es queden al Programa els quinze dies establerts. Manifesten el seu desig de marxar abans, per trobar-se amb la seva xarxa social (amics, parents, veïns). Aquest fet és comprensible si es té en compte que, després

del viatge, de l'arribada a les illes Canàries i dels quaranta dies retinguts al CIE, estan cansats i tenen ganes de sentir-se totalment lliures. Tots disposen d'una xarxa social; aquestes migracions no es conceben sense algú a destí que els doni un cop de mà quan arribin i tenen la solidaritat i reciprocitat dels seus compatriotes, que no poden desatendre un “germà”.

Aquesta solidaritat facilita molt la sortida del programa de les persones subsaharianes ateses. Amb tot, com que sovint la xarxa social pot estar debilitada, és habitual que el contacte es trobi en situació irregular, en condicions d'habitatge precàries, pot ser que comparteixi pis amb deu o quinze persones més, etc.; sovint també es dona el cas que aquest contacte ja té acollides altres persones, també procedents de les illes Canàries. Des de la nostra entitat ens assegurem que totes les persones, en sortir del programa, tinguin les necessitats bàsiques cobertes i que els seus contactes estiguin en disposició d'acollir-los, més enllà de l'obligatorietat de fer-ho pel fet de ser “germans”, i si no és així busquem alternatives en els dispositius d'acollida de la ciutat.

Les xarxes socials estan organitzades per oferir sortides laborals als nouvinguts, però aquestes sortides laborals són precàries, atès que es troben en situació irregular i es veuen abocats a l'economia submergida. Per exemple, és usual que els facilitin productes per vendre en la venda ambulant; aquest treball, però, és gairebé impossible de realitzar en ciutats com Barcelona, en què els controls policials constants els ho impedeixen i constantment corren el perill que els sigui requisat el material de venda.

La crisi dels *cayucos* de l'agost del 2006

A mitjan agost del 2006 hi havia a les illes Canàries 5.000 persones subsaharianes que havien de ser repatriades o traslladades a altres comunitats autònomes amb caràcter d'urgència ja que la manca de mitjans i recursos per atendre-les feia insostenible la situació. Una de les conseqüències que va comportar aquest fet va ser que el 21 d'agost de 2006 va arribar a Barcelona una cinquantena de persones subsaharianes traslladades des de Canàries i que quan van arribar al CIE de la Zona Franca, no van ser rebudes per cap de les ONG que participen en el Programa de trasllats. Sembla que no es va

respectar el protocol de la DGII de posar en coneixement de la Generalitat l'arribada d'aquest contingent ni de garantir l'acollida a través del dispositiu creat a l'efecte. La premsa va ser l'única informada de la seva arribada i la notícia es va publicar a tots els mitjans de comunicació. Aquest fet va desencadenar una situació de crispació mediàtica i política, d'àmbit estatal, que va dificultar el desenvolupament normal d'aquest programa, que ja de per si presenta tantes contradiccions i que estava funcionant a ple rendiment.

Tot i la gravetat d'haver-se saltat l'acord del Govern central amb les comunitats autònomes per efectuar els trasllats a les seves ciutats, arran de les queixes del Govern de la Generalitat de Catalunya el Govern central va reconèixer que es tractava d'un error en el procediment i es va remarcar que es tractava d'un fet excepcional.

Però amb això no es va donar per acabada la "crisi". Aquest greu error polític va desencadenar una persecució dels mitjans de comunicació per conèixer tots els detalls del programa, i el dret a la informació va entrar en contradicció amb el dret de les persones subsaharianes a ser acollides en condicions de normalitat i a mantenir el seu anonim. Des de l'arribada d'un grup a l'aeroport o al CIE fins que es tancaven a les seves habitacions en els albergs, havien de conviure amb periodistes que no paraven de fer-los preguntes, fotografies, etc. El diari *El País* del 25 d'agost de 2006 deia: "ya por la noche, en un ambiente distendido y con el grueso del ejército mediático en retirada, los senegaleses se relajan". Les notícies referents a allaus d'immigrants, al col·lapse dels dispositius d'acollida, a immigrants vagant sense emparament pels carrers de Barcelona, etc., lluny de millorar la situació, van contribuir a agreujar-la, "criminalitzant" les víctimes, fent un ús polític de la immigració i creant alarma social.

L'"acollida" d'un miler de persones subsaharianes en un país com el nostre, de set milions d'habitants, no posa en risc la convivència ni satura els nostres serveis. I si bé les migracions des de les illes Canàries han augmentat, només representen el 4% de les persones immigrants que arriben cada any al nostre país.

PROPOSTES DE REGULARITZACIÓ DE LES PERSONES SUBSAHARIANES NO EXPULSABLES

Les migracions són un fenomen inherent a la situació política, social i econòmica que pateixen moltes zones del món, entre elles l'Àfrica, i l'augment de les mesures policials que els governs europeus proposen i executen no les evitaran. Aquestes mesures, d'altra banda, fan augmentar el drama de les morts i lesions de persones que són víctimes de les enormes desigualtats entre nord i sud i dels conflictes i de la violació dels drets humans en el continent africà. Mentre no hi hagi un replantejament rigorós dels efectes de les polítiques migratòries així com de l'actual concepció de la cooperació internacional, mentre la situació de vulneració dels drets econòmics, socials, polítics o civils continuï sent una constant en molts països subsaharians, les víctimes d'aquestes violacions seguiran intentant arribar a Europa esquivant els impediments i les dificultats, que cada vegada es fan més grans.

Si bé a les acaballes del 2006 el nombre de persones subsaharianes que han arribat a les Canàries ha anat disminuint, res no fa preveure que no hi seguiran arribant noves embarcacions.

En aquest context, el programa de trasllats ha de modificar el seu contingut actual. Ha d'anar dirigit a les persones que no són expulsables als seus països d'origen, ja sigui perquè s'hi dona una violació dels drets humans que ho impedeix o perquè és impossible executar la repatriació. Si això és així, cal que les persones traslladades siguin documentades amb el permís de residència corresponent, amb una autorització de treball —i/o amb el tràmit d'asil iniciat si es tracta de víctimes de violació dels drets humans— i amb un programa d'acollida d'una durada més llarga, encaminat a facilitar-los la integració social i laboral mitjançant programes de formació i de recerca activa de treball.

La possibilitat de documentar-los depèn, únicament, de la voluntat política. La normativa d'estrangeria actual preveu vies de regularització a què es podrien acollir. Per això, com a entitat proposem principalment dues alternatives:

1. Aquells que són sol·licitants d'asil potencials, tot i que no van poder fer-ho en arribar a les illes Canàries, per desinformació de les autoritats o per desconeixement, han d'accedir a aquesta via. Està pensada especialment per als originaris de Nigèria, el Camerun, Libèria, la República Democràtica del Congo, Guinea, Guinea-Bissau i Costa d'Ivori, països en què la guerra civil i les violacions constants dels drets humans obliguen els habitants a fugir-ne. D'aquesta manera, i així ho estem fent des de l'inici d'aquest programa, poden ser acollits en els programes específics per a aquest col·lectiu, que en garanteixen la protecció.
2. Per a aquells que són traslladats i que no tenen passaport, proposem la concessió d'una cèdula d'inscripció (art. 34 de la LO 4/2000 i art. 107 i següents del RD 2393/2004, de 30 de desembre), una previsió jurídica per a aquells estrangers que demostren de manera fefaent que no poden ser documentats per la seva missió diplomàtica a Espanya. I posteriorment, per als titulars d'un passaport o d'una cèdula d'inscripció, concessió d'una autorització de residència per circumstàncies excepcionals (art. 31.3 de la LO 4/2000 i art. 45 i següents del RD 2393/2004, de 30 de desembre), emparant-se en què, literalment, diu: “es podrà concedir una autorització a les persones [...] quan concorrin raons d'interès públic o de seguretat nacional que justifiqui la necessitat d'autoritzar la seva residència”.

En l'actualitat, com que el problema en aquestes vies és que les persones arriben amb una ordre d'expulsió, proposem les resolucions següents:

- que s'arxivi l'expulsió dels sol·licitants d'asil en reconeixement del principi de *non refoulement*;
- que en el cas dels no expulsables, perquè no existeix un conveni de repatriació o perquè no és reconegut per les missions diplomàtiques del seu país, se n'arxivi l'expedient sancionador;
- per a la resta de situacions —emparant-nos en els articles 55.3, 55.4 i 119.3 del RD 2393/2004, de 30 de desembre—, que es graduï proporcionalment les sancions a imposar per estada irregular de l'interessat i es decreti la sanció de multa sense prohibició d'entrada.

MOVIMENTS SOCIALS AL SENEGAL DE PERSONES RETORNADES I DE FAMILIARS DE MORTS EN *CAYUCOS* EN EL SEU INTENT D'ARRIBAR A ESPANYA

La immigració subsahariana cap a Europa i les seves conseqüències han mobilitzat alguns sectors de població en els països d'origen, especialment al Senegal. Les morts en el viatge en *cayuco* i les repatriacions endeuten famílies senceres, que havien “invertit” en el viatge del seu fill o espòs amb l'esperança d'una vida millor. A la pena pel familiar desaparegut o retornat se li suma una situació de pobresa i endeutament econòmic.

La situació extrema dels països d'origen s'ha contestat amb iniciatives creatives, com la de les persones retornades al Senegal que han decidit dur un braçalet de roba groga lligada al braç per ser reconeguts com a tals, i que actuen com a grup de pressió contra la política senegalesa de col·laboració amb l'Estat espanyol en el control dels fluxos migratoris i en els acords de repatriació, política que alguns ja consideren que evitarà la reelecció del president a les properes eleccions.

També s'ha creat una associació de mares i vídues dels que han mort en els viatges en *cayuco*, que es rebel·la contra el destí tràgic que pateix el seu país oferint suport psicològic a les dones i creant empreses de venda de sucs, menjar, tallers per cosir roba, etc., a través de la concessió de microcrèdits. A més d'aquestes accions, fa una tasca de sensibilització sobre les conseqüències terribles que comporta l'emigració dels seus homes en un viatge del qual se'n desconeix el destí.

Referències bibliogràfiques

AMNISTIA INTERNACIONAL (2005). *Frontera Sur. El Estado da la espalda a los derechos humanos de los refugiados e inmigrantes*. Madrid: Amnistía Internacional.

CEAR (2006). *La situación de los refugiados en España*. Madrid: Editorial Catarata.

CENTRO DE DEFENSA Y ESTUDIOS DE LOS DERECHOS HUMANOS (2006). “Informe sobre la situación de las

personas inmigrantes con orden de expulsión que no puede ser ejecutada. Alternativas para salir del callejón". CEDEHU.

KHACHANI, Mohamed (2006). *La emigración subsahariana: Marruecos como espacio de tránsito*. Barcelona: Documentos CIDOB.

Recull de premsa

AVUI, 18 maig 2006, p. 25.

AVUI, 25 agost 2006 p. 24.

El País, 23 agost 2006, p. 26-27.

El País, 25 agost 2006 p. 28.

El Periódico de Catalunya, 20 febrer 2006, p. 33.

El Periódico de Catalunya, 19 maig 2006, p. 35-36.

El Periódico de Catalunya, 23 agost 2006, p. 16.

El Periódico de Catalunya, 25 agost 2006, p. 16, 18.

El Periódico de Catalunya.com, 22 agost 2006.

La Vanguardia, 23 agost 2006, p. 19.

Notícies Vilaweb, 23 agost 2006.